

ศึกษาการบำบัดฟื้นฟูกลุ่มอาการเส้นเลือดในสมองตีบ/อุดตันโดย
การนวดแผนไทยของโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

Treatment of the Brain Blood-Clotted Patients by Thai Massage
of the Don kae Sub-District Community Hospital,
Don kae Sub-District, Mae Rim District, Chiangmai Province

กัญญาณัญญ์ สุริยะวงศ์

Kunyanat Suriyawong

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

Mahāmākut Buddhist University, Lanna Campus

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ 1) ศึกษาการบำบัดฟื้นฟูกลุ่มอาการเส้นเลือดในสมองตีบ/อุดตันโดยการนวดแผนไทยของโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ 2) ศึกษาคุณภาพการบำบัดฟื้นฟูกลุ่มอาการเส้นเลือดในสมองตีบ/อุดตันโดยการนวดแผนไทยของโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มเป้าหมาย 25 ท่าน คือ ผู้อำนวยการ แพทย์แผนไทยและบุคลากรแผนไทย และ ผู้ป่วยกลุ่มอาการเส้นเลือดในสมองตีบ/อุดตัน จากศูนย์บำบัดฟื้นฟูฯจังหวัดเชียงใหม่ การเก็บข้อมูล คือ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม บันทึกข้อมูล การสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำผลมาวิเคราะห์ในรูปแบบการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวทาง และวิธีการบำบัดฟื้นฟู การบำบัดใช้แนวทางการนวดแผนไทยโดยวิธีการนวดแบบราชสำนักและการนวดแบบเคลย์ศักดิ์ เป็นกระบวนการดูแลบำบัดสุขภาพแบบแพทย์แผนไทย โดยการสัมผัส อย่างมีหลักการ ภายใต้ระยะเวลา

2. คุณภาพในการการบำบัดฟื้นฟูกลุ่มเส้นเลือดในสมองตีบ/อุดตันโดยการนวดแผนไทย ซึ่งผลการบำบัดฟื้นฟูอยู่ในระดับดีมาก การนวดแผนเน้นใช้ความรู้และประสบการณ์ของบุคลากรแผนไทยรวมถึงแนวทาง และวิธีการปฏิบัติ ตามหลักการบำบัดฟื้นฟู พร้อมอุปกรณ์ เครื่องมือ ที่มีประสิทธิภาพ ต่อการรักษาบำบัด

ปัญหาและอุปสรรค คือ การบริหารแนวทางการบริการและบุคลากรการแพทย์แผนไทย

คำสำคัญ: การบำบัดฟื้นฟู; กลุ่มอาการเส้นเลือดในสมองตีบ/อุดตัน; การนวดแผนไทย

Abstract

The objectives of this thesis were

1) to study the treatment of the brain blood-clotted patients by Thai massage of Don Kaew Sub-District Community Hospital, Mae Rim District, Chiang Mai Province, 2) to study the quality of the treatment of the brain blood-clotted patients by Thai massage of Don Kaew Sub-District Community Hospital, Mae Rim District, Chiang Mai Province.

Data was collected from 25 questionnaires as the Key informants were the director, Thai traditional medicine doctor and Thai traditional massager, and the brain blood-clotted patients whom were sent to treat there from the Chiang Mai rehabilitation therapy centre.

The research found that

1. Guidelines and methods of rehabilitation. Therapy uses traditional Thai massage methods by means of royal massage and unregistered massage. It is a process of taking care of Thai traditional health care by touching the principle. Under time

2. The quality of rehabilitation of blood vessels in the brain / blockage by Thai massage. The results of rehabilitation are very good. The massage focuses on the knowledge and experience of the Thai people, as well as the guidelines. And how to practice principles of rehabilitation with effective equipment on treatment therapy

Problems and obstacles are administration regarding services and personals of Thai traditional massage.

Keywords: Treatment; brain blood-clotted patients; Thai traditional massage

บทนำ

การดำรงชีวิตในปัจจุบันแม้กระทั่งพยากรณ์ธรรมชาติจะอุดมสมบูรณ์เพียงใดก็ตาม หากบุคคลในชุมชนโดยส่วนรวมมีโรคภัยไข้เจ็บ สุขภาพไม่แข็งแรง ก็จะทำให้การดำเนินชีวิตไม่ก้าวหน้า การรักษาสุขภาพร่างกายให้สมบูรณ์จะช่วยพัฒนาชุมชนให้ทันสมัยหรือเท่าเทียมกับชุมชนที่มีผู้คนมีคุณภาพได้ คุณภาพชีวิตของคนจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญและชี้ให้เห็นว่า เศรษฐกิจและสังคมจะเจริญก้าวหน้าได้นั้นย่อมมาจากการที่มีการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คนในสังคม ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา จึงเห็นได้ว่าคุณภาพชีวิตมีความสำคัญต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ทุกคนจึงควรเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตให้ถูกต้องและช่วยกันพัฒนา ปรับปรุงตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสิ่งแวดล้อมให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นแนวทางนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีร่วมกัน การที่จะมีชีวิตที่ดีมีคุณภาพในสังคมนั้นหมายถึง “การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมในภาวะความเป็นอยู่ที่ดี มีความปลอดภัย ทั้งส่วนสุขภาพร่างกายและจิตใจในส่วนของตนเองและสังคม” การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สำคัญคือ ด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ และด้านความเป็นอยู่ทางสังคม ซึ่งสุขภาพเป็นองค์ประกอบหลักและมีความสำคัญมาก สามารถบ่งชี้การมีคุณภาพชีวิตได้อย่างดี ดังคำกล่าวที่ว่า “อโรคยา ปรมาลาภา ความไม่มีโรค เป็นลาภอันประเสริฐ”

จากรายงานขององค์การอนามัยโลก (WHO) World Health Organization, Stroke, Cerebrovascular accident (2014) ประมาณว่าทุกปีจะมีผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองมากกว่า 15 ล้านคนทั่วโลก 2/3 อยู่ในประเทศกำลังพัฒนา และคาดว่าในปี 2563 จำนวนผู้ป่วยจะเพิ่มเป็น 2 เท่า ในประเทศไทยมีผู้ป่วยรายใหม่ในแต่ละปีโดยประมาณ 150,000 คน และเป็นโรคที่มีผู้เสียชีวิตเป็นอันดับ 3 รองจากมะเร็งและโรคหัวใจ และคาดว่าในปี 2568 คนทั่วโลกจะเสียชีวิตจากโรคหลอดเลือดในสมองถึง 65 ล้านคน จากข้อมูลแสดงให้เห็นถึงภาระโรคและความสูญเสียของโรคหลอดเลือดสมองที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และไม่เพียงแต่โรคหลอดเลือดสมองจะเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตในระดับต้น ๆ ของคนไทยเท่านั้น แต่ผู้ที่รอดชีวิตต้องประสบกับความทุกข์ทรมานจากความพิการเป็นอัมพฤกษ์ อัมพาต และยิ่งก่อเกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจของครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ สาเหตุและปัจจัยที่ทำให้สุขภาพคนไทยอยู่ในขั้นที่น่าวิตก ทั้งภัยจากสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ การบริโภคสิ่งที่ไม่เหมาะสม เช่น การดื่มสุรา การสูบบุหรี่และเสพสารเสพติด รวมถึงพฤติกรรมที่ทำลายสุขภาพ เช่น ขาดการออกกำลังกาย ขาดการพักผ่อน สะสมความเครียดทำงานเกินกำลัง พฤติกรรมไม่เหมาะสมที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ทำให้เป็นสาเหตุของการเกิดโรคต่าง ๆ เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง โรคหัวใจ โรคอ้วน ซึ่งโรคเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุของ

โรคทางหลอดเลือดสมองที่ทำให้เกิด การแตก ตีบ ตัน และมีอาการของโรคอัมพฤกษ์ อัมพาต ซึ่งนอกจากจะใช้การแพทย์แผนปัจจุบันในการดูแลผู้ป่วยในระยะเบื้องต้นแล้ว การฟื้นฟูสุขภาพร่างกายก็เป็นความจำเป็นเพราะผู้ป่วยมีความสูญเสียการทำหน้าที่ของร่างกายบางส่วน โดยเฉพาะระบบการเคลื่อนไหว ระบบสมองที่เกี่ยวข้อง การบำบัดดูแลฟื้นฟูผู้ป่วยในระยะนี้จึงมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการรักษาสำหรับผู้ป่วยในระยะอาการเบื้องต้นของโรค

โรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว ให้บริการแบบผสมผสาน คือการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกาย ให้บริการที่ต่อเนื่องอย่างเป็นองค์รวม การดูแลทุกขั้นตอน มีการประสานงานเชื่อมโยงกับหน่วยบริการ เครือข่ายสุขภาพ อย่างเป็นระบบ ยึดถือแนวทางของกระทรวงสาธารณสุขเป็นหลักในการดูแลสุขภาพประชาชน ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ งานหน่วยแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาล ให้บริการการนวดแผนไทย ในรูปแบบการนวดเพื่อการบำบัดฟื้นฟู เป็นกระบวนการดูแลสุขภาพอย่างหนึ่ง มีการใช้สมุนไพรร่วมในการบำบัดฟื้นฟูการแพทย์ทางเลือกและการแพทย์ผสมผสานจึงเป็นแนวทางที่นำมาใช้ในระยะการบำบัดฟื้นฟูให้ผู้ป่วยให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดีขึ้นและส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยดีขึ้น จุลสารสมาคมโรคหลอดเลือดสมองไทย นพ.สมบัติ มุ่งทวีพงษา (นพ.สมบัติ มุ่งทวีพงษา, 2555: 1)

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญ และประโยชน์การนวดแผนไทยจึงได้ศึกษาการบำบัดฟื้นฟูกลุ่มอาการเส้นเลือดตีบและอุดตันโดยวิธีนวดแผนไทย เพื่อศึกษาและนำผลการวิจัยมาพัฒนา ปรับปรุงแนวทางการบำบัดฟื้นฟูของแพทย์แผนไทยให้มีคุณภาพก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพของผู้คน และเป็นแนวทางเพื่อการบำบัดฟื้นฟูกับโรคที่มีลักษณะอาการใกล้เคียงต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษา จำนวน 25 ท่าน คือประชาชนกลุ่มอาการเส้นเลือดตีบ/อุดตัน จากศูนย์บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ จังหวัดเชียงใหม่, ผู้อำนวยการ, แพทย์แผนไทย และบุคลากรการแผนไทยเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก
2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่เป็นบุคคล จากกลุ่มที่ศึกษา 25 ท่าน
 - ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลจากการรวบรวมเอกสารสิ่งพิมพ์ และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำ
3. เครื่องมือที่ใช้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ซึ่งข้อมูลที่ละเอียดครอบคลุม ถูกต้อง และตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างชัดเจน โดยวิธีการใช้ในการวิจัยประกอบด้วยเครื่องมือดังต่อไปนี้ 1) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม โดยมีการจดบันทึกอาการ

ก่อนและหลัง การมารับการบำบัดฟื้นฟูเก็บข้อมูลด้วยการจดบันทึก ถ่ายภาพ บันทึกเสียง
 2) การสัมภาษณ์ โดยจะเน้นการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็น
 ทางการ 3) การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดฟื้นฟูกลุ่มอาการเส้นเลือด
 ในสมองตีบและอุดตันและกลุ่มอาการที่ใกล้เคียงกัน สารานุกรมรอบรู้ รอบโลก (สารานุกรม
 รอบรู้ รอบโลก, 2547: 395-396) 4) วัสดุอุปกรณ์ที่นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา ได้แก่
 แบบบันทึกข้อมูล เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาการ
 บำบัดฟื้นฟูกลุ่มอาการเส้นเลือดในสมองตีบ/อุดตัน โดยการนัดแผนไทย เพื่อบรรยายและ
 อธิบายประกอบข้อเท็จจริงต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ สังเกต มีการจดบันทึก การถ่ายภาพ
 กิจกรรมการสัมภาษณ์ เพื่อนำผลการวิจัยไปวิเคราะห์ความถูกต้อง

5. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาการบำบัดฟื้นฟูกลุ่มอาการ
 เส้นเลือดในสมองตีบ/อุดตัน โดยการนัดแผนไทย ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหาร
 จัดการ แนวทาง วิธีการ และคุณภาพการบำบัดฟื้นฟูโดยการนัดแผนไทย

ผลการวิจัย

1. ผลข้อมูลพื้นฐานทั่วไปผู้ตอบแบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 กลุ่ม 1. กลุ่มผู้รับการ
 บำบัดฟื้นฟูอาการเส้นเลือดในสมองตีบ/อุดตัน ซึ่งถูกส่งตัวจากศูนย์บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ 2.
 กลุ่มผู้ให้บริการการบำบัดฟื้นฟู คือ ผู้อำนวยการ แพทย์แผนไทย และบุคลากรแพทย์แผนไทย

2. ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ แนวทาง และวิธีการบำบัดฟื้นฟู
 กลุ่มอาการเส้นเลือดในสมองตีบ/อุดตัน โดยการนัดแผนไทยของโรงพยาบาลชุมชนตำบล
 ดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1) การให้บริการ ผู้มารับการบำบัด มาจากศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพจังหวัด
 เชียงใหม่ รับการบำบัดฟื้นฟูโดยการนัดแผนไทย เพื่อให้ร่างกายสามารถเคลื่อนไหวได้เป็น
 ปกติหรือมีสภาพใกล้เคียง

2) สุขภาพ ปัญหา และสาเหตุของโรคสามารถจำแนกได้ดังนี้

(1) กลุ่มที่ช่วยเหลือตัวเองได้

(2) กลุ่มที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ต้องมีผู้ดูแล

(3) พบว่าโรคความดันโลหิต เป็นสาเหตุการเกิดโรคกลุ่มอาการเส้นเลือด
 ในสมองตีบ/อุดตัน เป็นอันดับแรก

3. ขั้นตอนและวิธีการนัดบำบัดฟื้นฟูตามหลักการนัดแพทย์แผนไทย มีความ
 เหมาะสมกับอาการผู้รับการบำบัดฟื้นฟู และการใช้ลูกประคบสมุนไพรเพิ่มประสิทธิภาพการ
 นัดให้ได้ผลยิ่งขึ้น ถวัลย์ มงคลจรัส (ถวัลย์ มงคลจรัส, 2548: 15)

4. คุณภาพการนัดแผนไทยต้องปฏิบัติตามแนวทางและหลักเกณฑ์ในการนัด
 ระยะเวลาของโรค รวมถึงอาการเจ็บป่วยของผู้รับการบำบัดฟื้นฟูเป็นหลัก การเลือกวิธีการ
 นัดขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของบุคลากรแพทย์แผนไทยซึ่งเป็นผู้บำบัด สถาบันการแพทย์แผน

ไทย (สถาบันการแพทย์แผนไทย, 2545: 9) คู่มือการนวดแผนไทย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง “การศึกษาการบำบัดฟื้นฟูกลุ่มอาการเส้นเลือดตีบ/อุดตัน โดยการนวดแผนไทย โรงพยาบาลชุมชนตำบลคอนแก้ว อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยพบข้อสังเกตที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1 ศึกษาการบำบัดฟื้นฟูกลุ่มอาการเส้นเลือดในสมองตีบ/อุดตันโดยการนวดแผนไทยของโรงพยาบาลชุมชนตำบลคอนแก้ว อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาการบำบัดฟื้นฟูกลุ่มอาการเส้นเลือดในสมองตีบ/อุดตัน โดยการนวดแผนไทย โรงพยาบาลชุมชนตำบลคอนแก้ว อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ ทราบถึงแนวทาง และวิธีการของการบำบัดฟื้นฟู ซึ่งอภิปรายแนวทางการบำบัดฟื้นฟู นำองค์ความรู้เกี่ยวกับการนวดแผนไทยและสมุนไพรไทยมาพัฒนาประยุกต์ใช้กับการบำบัดฟื้นฟูอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างสูงสุดต่อการบำบัดฟื้นฟู มีมาตรฐานอย่างชัดเจนและถูกต้อง สามารถนำไปเป็นแนวทางหลักในการพัฒนาการบำบัดฟื้นฟูในโรคอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง จากผลของการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนีย์ ปานจินดา และพุทธวรรณ ชูเชิด (2557) ได้ศึกษา การดูแลแบบองค์รวมในการฟื้นฟูสภาพของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยอัมพฤกษ์ - อัมพาต และปฏิบัติธรรม วัดทุ่งบ่อเป้น จังหวัดลำปาง เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2537 เป็นการให้การรักษาตามศาสตร์การแพทย์แผนไทย ช่วยเสริมการแพทย์แผนปัจจุบันให้ได้ผลดีขึ้น พบว่าจากการนำแนวทางวิธีการและขั้นตอนมาใช้ในบำบัดฟื้นฟูสภาพกล้ามเนื้อและสภาพจิตใจของผู้ป่วย ก่อเกิดผลดีในระยะยาวและทำให้ผู้ป่วยสามารถดำรงชีวิตในแต่ละวันได้อย่างปกติสุข

การวิเคราะห์หาแนวทาง และวิธีการบำบัดฟื้นฟู เป็นการนำแนวทางการนวดแผนไทย แบ่งการนวดเป็น 2 แบบ คือการนวดแบบราชสำนัก และการนวดแบบเชลยศักดิ์ ซึ่งการนวดทั้ง 2 แบบนั้น จะมีลักษณะการนวดที่แตกต่างกัน คือ ตลอดจนคุณภาพในการบำบัดฟื้นฟูเพื่อนำองค์ความรู้ไปปรับปรุงพัฒนางานในหน่วยงานเสริมสร้างศักยภาพในการทำงานให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย มีการตรวจสอบการสังเกตการบำบัดฟื้นฟูซึ่งมีการกำหนดระยะเวลาของการบำบัดฟื้นฟูโดยการนวดแผนไทยเป็นระยะ ๆ เพื่อนำผลการบำบัดฟื้นฟูโดยการนวดไปวิเคราะห์ให้ทราบถึงขั้นตอน แนวทาง วิธีการที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา พุทธธรรมรักษา (2548) ได้ “ศึกษาประสิทธิผลของการนวดแผนไทยประยุกต์ (อายุรเวท) ต่ออาการปวดต้นคอของผู้มารับบริการในคลินิกแพทย์แผนไทยประยุกต์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาลัยเขตปทุมธานี” โดยผู้ที่มีอาการปวดต้นคอที่มารับบริการนวดต้นคอโดยวิธีการนวดไทย แบบราชสำนัก (อายุรเวท) จำนวน 30 คน เปรียบเทียบผลที่ได้ก่อนและหลังการนวดผลการวิจัยพบว่า ระดับความปวดและระดับความอ่อนแอของต้นคอหลังได้รับการนวดดีขึ้นกว่าก่อนนวด ซึ่งสามารถมองเห็นภาพตามได้

การบำบัดฟื้นฟูกลุ่มอาการเส้นเลือดในสมองตีบ/อุดตัน โดยการนวดแผนไทย

เมื่อทราบถึงขั้นตอน และวิธีการในการบำบัดฟื้นฟูกลุ่มอาการดังกล่าว เมื่อดำเนินการอย่างมีขั้นตอน ถูกต้องได้มาตรฐาน ซึ่งจะต้องประกอบด้วยบุคคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านทั้งขั้นตอนการบำบัดฟื้นฟู ส่วนที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งคือการมีฐานข้อมูลของกลุ่มผู้ใช้บริการ ก่อให้เกิดประสิทธิผลในการบำบัดฟื้นฟู ทำให้สามารถจำแนกผู้ใช้บริการได้เหมาะสมกับวิธีการในการบำบัดฟื้นฟูตามแนวคิดและวิธีการของการนวดแผนโบราณได้อย่างถูกต้อง โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชำนาญ ผึ้งผาย (2550) ได้ศึกษา “ผลของการนวดแผนไทยประยุกต์ต่อการผ่อนคลายระดับของความเมื่อยล้าก่อนนวด และหลังนวดนักกีฬาฟุตบอลชาย ที่เก็บตัวฝึกซ้อมที่ศูนย์ฝึกกีฬาฟุตบอลแห่งชาติ หนองจอก เพื่อเข้าร่วมทำการแข่งขันในรายการต่าง ๆ ระหว่างเดือนมิถุนายน - พฤศจิกายน 2549 จำนวน 165 คน” และผลของงานวิจัยพบว่าอัตราชีพจรก่อนนวด และหลังนวดลดลง ระดับของความเมื่อยล้าลดลงหลังการนวด และนั่นย่อมแสดงว่าการนวดช่วยทำให้ระดับของความเมื่อยล้าลดลงนักกีฬาจึงเกิดการผ่อนคลายมากขึ้น สรุปได้ว่าการนวดแผนไทยประยุกต์มีประสิทธิผลต่อการผ่อนคลาย โดยเกิดผลต่ออัตราชีพจรและส่งผลทำให้ระดับของความเมื่อยล้าลดลง

จากการนำการนวดแผนไทยมาช่วยในการบำบัดผ่อนคลายจนเกิดประสิทธิผล ทำให้มีการนำสมุนไพรเข้าร่วมการบำบัดฟื้นฟู เช่น การอบ ประคบด้วยสมุนไพรหลังการนวด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สร้อยศรี เอี่ยมพรชัย และคณะ (บทคัดย่อ, 2552) “การศึกษาประสิทธิผลของการนวดไทยแบบราชสำนักกร่วมกับการประคบด้วยสมุนไพร เพื่อลดอาการปวดที่เกิดขึ้นหลังคลอดช่วงแรก (24 ชั่วโมง หลังคลอด)

การรักษาบำบัดฟื้นฟูโดยวิธีของการแพทย์แผนไทยอันได้แก่ การใช้ยาสมุนไพร การนวด การอบ การประคบด้วยสมุนไพรในโรงพยาบาลของรัฐอย่างเป็นระบบ มีแนวทางการกระบวนการและวิธีการที่ชัดเจนในการวินิจฉัยและการรักษาบำบัดฟื้นฟูตามขั้นตอน จนส่งผลให้เกิดประสิทธิผลในการบำบัดฟื้นฟูกลุ่มเส้นเลือดในสมองตีบ/อุดตัน ซึ่งถือว่าเป็นมิติใหม่ของทางเลือกในการบำบัดฟื้นฟูประกอบกับการบริหารจัดการของโรงพยาบาลที่มีระบบ รูปแบบที่เชื่อมโยงระหว่างการให้บริการของภาครัฐที่อำนวยความสะดวกต่อเรื่องสิทธิประโยชน์ ในส่วนของการรักษา บำบัดฟื้นฟู ในปัจจุบันชุมชนสามารถพัฒนาภูมิปัญญาในการแก้ปัญหา และมีการพัฒนาตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญทางเศรษฐกิจและความเข้มแข็งของชุมชนอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของ รศ.ดร. เสรี พงศ์พิศ ที่ว่า การกลับสู่รากเหง้าเพื่อการเรียนรู้สู่การพึ่งพาตนเองถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืนอย่างแท้จริง

2. ทราบว่าการศึกษาคณาคุณภาพการบำบัดฟื้นฟูกลุ่มอาการเส้นเลือดในสมองตีบ/อุดตัน โดยการนวดแผนไทยโดยการนวดแผนไทยโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้เห็นถึงคุณภาพของการบำบัดฟื้นฟูตามแนวทางการนวดแผนไทย ตามวิธีการนวดแบบราชสำนักและการนวดเชลยศักดิ์ ซึ่งเป็นการนวดบำบัดฟื้นฟูกล้ามเนื้อและระบบประสาทตามส่วนต่าง ผลที่ได้รับจากการบำบัดฟื้นฟู โดยสามารถจัดแบ่งประเภทของผู้รับการบำบัดฟื้นฟูออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. กลุ่มในระดับมีอาการดีมาก จำนวน 16 คน ซึ่งผู้รับการบำบัดฟื้นฟู สามารถ

เคลื่อนไหวร่างกายได้ใกล้เคียงกับคนปกติ เช่นเดินได้ ทานอาหารได้เอง ซึ่งเป็นจำนวนมากของกลุ่ม

2. กลุ่มในระดับอาการตีปานกลาง จำนวน 13 คน ซึ่งผู้รับการบำบัดฟื้นฟูสามารถเคลื่อนไหวได้บางส่วน เช่น สามารถยกแขน ยกขา เคลื่อนไหวได้ปานกลาง

3. กลุ่มในระดับตีเล็กน้อย จำนวน 1 คน ผู้รับการบำบัดฟื้นฟูสามารถเคลื่อนไหวได้เล็กน้อย ซึ่งยังต้องมีคนหรือเครื่องมือคอยช่วยเหลือ และมีแนวโน้มอาการจะดีขึ้น

สรุป

รูปแบบขั้นตอนการตรวจ วินิจฉัย และการดำเนินการบำบัดฟื้นฟูโดยการนวดแผนไทยว่าทุกขั้นตอนมีความเหมาะสม โดยแพทย์แผนปัจจุบัน และแพทย์แผนไทย ส่งต่อบุคลากรแพทย์แผนไทยพิจารณารูปแบบการนวด ซึ่งเน้นให้มีความถูกต้องตามขั้นตอนแม่นยำและมีคุณภาพ ทั้งบุคลากรแพทย์ เจ้าหน้าที่ หมอนวดแผนไทย รวมถึงเครื่องมือเครื่องใช้ในการบำบัดฟื้นฟู เป็นที่ยอมรับและนำมาเป็นแนวทางเพื่อการบำบัดเป็นประโยชน์ต่อสังคม

ปัญหาและอุปสรรคในการศึกษาการบำบัดฟื้นฟูกลุ่มอาการเส้นเลือดในสมองตีบ/อุดตัน โดยการนวดแผนไทย ในโรงพยาบาลชุมชนดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

การบริการ ต้องวางแนวทาง วิธีการปฏิบัติให้มีความชัดเจน ความถูกต้องและรวดเร็ว การขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะในการนวด หน่วยงาน ภาครัฐต้องแก้ปัญหาโดยให้ความรู้ ความเชี่ยวชาญ อย่างจริงจังและเร่งด่วน การขาดแคลนสถานบริการ ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดสร้างสถานบริการให้เพียงพอ

บรรณานุกรม

- เขียน วันทนียตระกูล. (2551). รายงานโครงการอนุรักษ์หมอมืองล้านนา กิจกรรมอบรมความรู้เกี่ยวข้องกับหมอมืองล้านนา และ การใช้สมุนไพร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา. เชียงใหม่ : ส ทรัพย์การพิมพ์.
- ถวัลย์ มงคลจรัส. (2546). หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- มานพ ประภาษานนท์. (2549). นวดไทยสัมผัสบำบัดเพื่อสุขภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. มติชน.
- สถาบันการแพทย์แผนไทย. (2545). คู่มือการนวดแผนไทย. กรุงเทพมหานคร : กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข.
- _____. (2547). กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกกระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร : กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข.
- สมาคมเวชศาสตร์ฟื้นฟูแห่งประเทศไทย. (2558-2559). การพัฒนางาน การดูแลผู้ป่วยระยะฟื้นฟู (Sub-acute Rehabilitation) และถอดบทเรียนการดำเนินงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. สมาคมเวชศาสตร์ฟื้นฟูแห่งประเทศไทย, สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ และกระทรวงสาธารณสุข.
- สารานุกรมรอบรู้ รอบโลก. (2547). การแพทย์และสุขภาพร่างกาย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ริดเดอร์ส ไตเจสต์ (ประเทศไทย).
- สำนักงานโครงการสนับสนุนนโยบายโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล. (2556). สถานีนอนามัย+โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ:จากนโยบายสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สามเจริญพาณิชย์.
- พุทธินันท์ พินศิริกุล. (2554). ปัจจัยที่มีต่อผลการยอมรับการใช้บริการทางการแพทย์ประเภทการนวดไทยของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพัฒนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมบัติ มุ่งทวีพงษา. (2555). ทบทวนบทความวิชาการ. (Stroke Networks and stroke fast track). จุลสารสมาคมโรคหลอดเลือดสมองไทย.